

Scénář k rozhlasové reportáži

Maria Sokolová

„Letadla dolů slítávaly a plameny z dálky bylo vidět“

Zpracovali:

Kateřina Dědečková

Simona Klímová

Bartoloměj Zvěřina

ZŠ Strossmayerovo náměstí, Praha 7

Válka... Dětství... Strach...

...to vše zažila Maria Sokolová, děvčátko z východoslovenské vesnice Lodomirov. Narodila se 13. června v roce 1932 do rodiny tamějších statkářů Vasila a Heleny Sikanových. Druhá světová válka se nevyhnula ani těmto končinám již bývalého Československa. Její začátek doprovázely obavy a všeobecná nejistota.

„Přišlo tam maďarský vojsko a najednou přilítlo letadlo, ne zrovna ten den, ale v tu dobu. Kolem dokola byly, tenkrát jsme tomu říkali mašinkvéry, a takový randál a to letadlo tam lítalo. My jsem se s maminkou schovali pod postel. Já jsem řvala jako tur.“

Nebyli to pouze vojáci, kteří se stali běžnou součástí života v následujících několika letech. Válka a s ní spojená nacistická ideologie vstoupila do životů všech ve vesnici. Zasáhla také židovské obyvatelstvo.

„Maminka říkala, kdo ví, kam je vezou, Židy vezou pryč. Jeden kluk se schoval, židovský, a chlap jeden ho vyhrabal, a ještě ho zmlátil. Prostě ho odvedli ti Němci pak.“

Asi nejdramatičtěji zasáhla válka vesnici na podzim roku 1944 v době karpatsko-dukelské operace. Několikatýdenní boje na frontě se nacházely na dohled obyvatelům.

„Viděli jsme, jak ty letadla takhle dolů slítávaly a ty plameny z dálky bylo vidět. Tam jsme nemohli brambory ani vybírat, protože tam vždycky přilítlo, já nevím, jestli to byla mina nebo granát, najednou vybuchlo a velkou jámu to udělalo.“

Mariina teta Terezie a její manžel vlastnili ve vesnici dva domy. Nacistické vojsko jeden z nich zabralo a zřídilo v něm provizorní nemocnici.

„Tam vozili, právě z fronty raněné a naše teta jim prala fáče, protože toho bylo nedostatek. Takže ona to chudák prala a vyvářela.“

Ti, kteří podlehli svým zraněním, museli být pohřbeni.

„Tam postavili honem pilu a dělali tam rakve.“

Strach z častého bombardování vyháněl obyvatele ze jejich domovů do chladného podzimního počasí. Hledali vhodné místo, kde by nebezpečné nálety ve zdraví přežili, a uchýlovali se i na pole a do sadů Mariiných rodičů.

„A tam byli už lidé z těch vesnic, co byli vybombardováni, tak tam u nás bydleli už někteří.“

Ke konci války sílil tlak Rudé armády. Němci už nedokázali trvale vzdorovat a nacistická vojska se začala spěšně stahovat i z oblastí východního Slovenska.

„Oni už utíkali, byly fronty těch aut a oni lítali, Němci, šnel, šnel, a druhý den tam už nebylo ani Němce, byli pryč. Pak přijelo ruské vojsko, tak to byla radost veliká, lidé měli radost. A ti kluci ruští měli harmoniky a krásně hráli a zpívali a vím, jak se mně to hrozně líbilo jako děvčeti.“

Po válce se Maria se svojí matkou přestěhovala do Čech. Nyní žije na Broumovsku se svým mužem Antonínem. Radost jim dělají jejich tři dcery, šest vnoučat a jedenáct pravnoučat.